ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ ІНСТИТУТ
імені Блаженнішого Володимира,
Митрополита Київського і всієї України
Приватного акціонерного товариства "Вищий навчальний заклад
"Міжрегіональна Академія управління персоналом"

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

УКРАЇНСЬКА МОВА І НАЦІЯ

Випуск 9

Хмельницький - 2017

УДК 811
ББК 81.2Укр
З 41

З 41 Українська мова і нація : зб. наук. пр. / гол. ред. Л. Г. Білий. – Хмельницький : Вид-во Хмельниц. ін-ту МАУП, 2017. – Вип. 9. – 106 с.

У збірнику наукових праць «Українська мова і нація» вміщено тези, статті науковців, в яких розкрито широке коло мовних проблем: цивілізаційно-культурний розвиток України в контексті сучасних глобалізаційних процесів; українська мова в сучасному інформаційному просторі; нормативно-правові документи щодо мовної політики в Україні на сучасному етапі; державна мовна політика в галузі освіти України; мовне середовище учнівської та студентської молоді: виклики сучасності та ін.

Адресовано широкому колу читачів, причетних до вивчення сучасної мовної ситуації в Україні: учням, студентам, аспірантам, викладачам, науковцям.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Білий Л. Г., кандидат педагогічних наук, доцент, директор Хмельницького інституту МАУП (головний редактор); **Парандій В. О.**, кандидат історичних наук, доцент, директор Хмельницького економіко-правового коледжу МАУП; **Діденко З.О.,** голова Хмельницького міського Товариства української мови імені Тараса Шевченка «Просвіта»; **Дубініна К.А.,** кандидат філологічних наук; **Кабачинська С.І.,** заслужений журналіст України; **Костенко Д.В.,** вчитель іноземної мови, доктор філософії в галузі державного управління; **Кульбовський М.М.,** письменник, журналіст, член НСЖУ, МСПУ, міської спілки «Поділля», лауреат премії ім. Т. Шевченка; **Матвіюк К.І.,** голова Ради козацьких старійшин Хмельниччини, дисидент; **Мельник Р.М.**, кандидат філологічних наук, доцент; **Микитишин В.О.** – кандидат історичних наук; **Никитюк С.І.,** філолог; **Савчук Л.О.,** кандидат педагогічних наук, доцент; **Трембіцький А.М.,** кандидат історичних наук, старший науковий співробітник; **Олійник В. В.,** кандидат педагогічних наук, доцент (відповідальна за випуск).

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Рева Л. Г., кандидат філологічних наук, член-кореспондент Академії наук вищої освіти України, член Національної Спілки краєзнавців України.

Петрушенко О. О., кандидат філологічних наук, доцент.

Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради
Хмельницького інституту Міжрегіональної академії управління персоналом
(протокол № 9 від 30 жовтня 2017 р.)

© Хмельницький інститут Міжрегіональної Академії управління персоналом, 2017

Никитюк С. І.
ПОТЕНЦІАЛ ДІАЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ НА УРОКАХ РІДНОЇ МОВИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ…… 55

Олійник В. В.
НАЦІОНАЛЬНЕ ВИХОВАННЯ УЧНІВ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ШКІЛ УКРАЇНИ: АНАЛІЗ ОСВІТНІХ НОРМАТИВНИХ ДОКУМЕНТІВ……. 58

Парандій В. О.
МОВА ЯК ФЕНОМЕН НАЦІОНАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ…….. 61

Петрушенко О. О.
ЛІНГВІСТИЧНА РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ КАТЕГОРІЇ ЧАСУ: АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ…… 63

Поморова Н. А.
АНАЛІЗ ДЕРЖАВНОЇ МОВНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ……... 71

Тернецька М. А.
УКРАЇНСЬКА МОВА – ЖИТТЯ ДУХОВНОГО ОСНОВА……... 76

Трембіцький А. М.
УКРАЇНСЬКЕ ЛИХОСЛІВ'Я АБО УКРАЇНСЬКА ЛАЙКА…….. 81

Ченаш Я. В., Королевська О. Д.
ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ЦІННОСТЕЙ ШЛЯХОМ ДОСКОНАЛОГО ВОЛОДІННЯ МОВОЮ……... 98

Шуліка Д. А., Королевська О. Д.
АКТУАЛЬНІСТЬ ФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОГО МОВНОГО СЕРЕДОВИЩА……... 100

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ……... 103

В. В. Олійник,
кандидат педагогічних наук, доцент
(м. Хмельницький)

НАЦІОНАЛЬНЕ ВИХОВАННЯ УЧНІВ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ШКІЛ УКРАЇНИ: АНАЛІЗ ОСВІТНІХ НОРМАТИВНИХ ДОКУМЕНТІВ

Нині у контексті євроінтеграційних перетворень у державі відбуваються зміни і в освітньому просторі, зокрема в шкільництві. Актуальною є проблема національної системи освіти. Головною метою національного виховання є виховання свідомого громадянина, патріота, набуття молоддю соціального досвіду, високої культури міжнаціональних взаємовідносин, формування у молоді потреби та уміння жити в громадянському суспільстві.

Про це йдеться в сучасних освітніх нормативних документах. Так, у Концепції нової української школи (2016) зазначено, що «метою повної загальної середньої освіти є різнобічний розвиток, виховання і соціалізація особистості, яка усвідомлює себе громадянином України, здатна до життя в суспільстві, готова до свідомого життєвого вибору та самореалізації, трудової діяльності та громадянської активності» [2, с. 5].

У згаданому нормативному документі схарактеризовано випускника нової школи – цілісна особистість, усебічно розвинена; патріот з активною позицією, який здатний приймати відповідальні рішення; інноватор, здатний змінювати навколишній світ [2, с. 6].

У Концепції розкрито 10 ключових компетентностей освіти впродовж життя, серед яких на першому місці є спілкування державною мовою. Це вміння усно і письмово висловлювати й тлумачити поняття, думки, почуття, факти та погляди. Усвідомлення ролі ефективного спілкування. Також підкреслено, що Нова школа буде плекати українську ідентичність, тобто виховувати не лише відповідальність за себе, а й за розвиток і добробут країни та всього людства [2, с. 11, 19].

У Національній доповіді про стан і перспективи розвитку освіти в Україні (2016) підкреслено, що «національно-патріотичне виховання має відігравати випереджальну роль у демократичному процесі, стати засобом відродження національної культури, припинення соціальної деградації, стимулом пробудження таких

моральних якостей, як совість, людяність, почуття власної гідності; засобом самоорганізації, особистісної відповідальності» [1, с. 88].

У Законі про освіту (2017) звернено увагу на національне виховання підростаючого покоління, зокрема в ст. 7 Мова освіти зазначено, що:

1. Мовою освітнього процесу в закладах освіти є державна мова.

Держава гарантує кожному громадянинові України право на здобуття формальної освіти на всіх рівнях (дошкільної, загальної середньої, професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої), а також позашкільної та післядипломної освіти державною мовою в державних і комунальних закладах освіти.

Особам, які належать до національних меншин України, гарантується право на навчання в комунальних закладах освіти для здобуття дошкільної та початкової освіти, поряд із державною мовою, мовою відповідної національної меншини. Це право реалізується шляхом створення відповідно до законодавства окремих класів (груп) з навчанням мовою відповідної національної меншини поряд із державною мовою і не поширюється на класи (групи) з навчанням українською мовою.

Особам, які належать до корінних народів України, гарантується право на навчання в комунальних закладах освіти для здобуття дошкільної і загальної середньої освіти, поряд із державною мовою, мовою відповідного корінного народу. Це право реалізується шляхом створення відповідно до законодавства окремих класів (груп) з навчанням мовою відповідного корінного народу України поряд із державною мовою і не поширюється на класи (групи) з навчанням українською мовою.

Особам, які належать до корінних народів, національних меншин України, гарантується право на вивчення мови відповідних корінного народу чи національної меншини в комунальних закладах загальної середньої освіти або через національні культурні товариства.

Особам з порушенням слуху забезпечується право на навчання жестовою мовою та на вивчення української жестової мови.

2. Заклади освіти забезпечують обов’язкове вивчення державної мови, зокрема заклади професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти – в обсязі, що дає змогу провадити професійну діяльність у вибраній галузі з використанням державної мови.

Особам, які належать до корінних народів, національних меншин України, іноземцям та особам без громадянства створюються належні умови для вивчення державної мови.

3. Держава сприяє вивченню мов міжнародного спілкування, насамперед англійської мови, в державних і комунальних закладах освіти.

4. У закладах освіти відповідно до освітньої програми можуть викладатися одна або декілька дисциплін двома чи більше мовами – державною мовою, англійською мовою, іншими офіційними мовами Європейського Союзу.

5. За бажанням здобувачів професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти заклади освіти створюють можливості для вивчення ними мови корінного народу, національної меншини України як окремої дисципліни.

6. Держава сприяє створенню та функціонуванню за кордоном закладів освіти, у яких навчання здійснюється українською мовою або вивчається українська мова.

7. Особливості використання мов в окремих видах та на окремих рівнях освіти визначаються спеціальними законами [3].

Отже, в освітніх нормативних документах значну увагу звернено на національний аспект освітньої галузі. Національне виховання є одним із головних пріоритетів, складовою освіти.

Список використаних джерел та літератури:

1. Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні / Нац. акад. пед. наук України ; [редкол.: В. Г. Кремень (голова), В. І. Луговий (заст. голови), А. М. Гуржій (заст. голови), О. Я. Савченко (заст. голови)] ; за заг. ред. В. Г. Кременя. – Київ : Педагогічна думка, 2016. – 448 с. – Бібліогр.: с. 21. – (До 25-річчя незалежності України).

2. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи / Заг. ред. М. Грищенко. – К. : Міністерство освіти і науки України, 2016. – 40 с.

3. Закону України «Про освіту» (ВВР), 2017, № 38-39, ст.380) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19. – Назва з титул. екрану.